

**Специфікація контрольних вимірювальних матеріалів
для проведення єдиного державного екзамену 2016 року
з української мови**

1. Призначення екзаменаційної роботи

Контрольні вимірювальні матеріали дозволяють встановити рівень засвоєння випускниками Державного освітнього стандарту середньої (повної) загальної освіти.

2. Документи, що визначають зміст екзаменаційної роботи

Зміст екзаменаційної роботи визначається на основі наступних документів:

- 1) Державний стандарт основної загальної освіти з української (рідної) мови (наказ Міністерства освіти ПМР №547 від 12.05.2009 р.).
- 2) Державний стандарт середньої (повної) загальної освіти з української (рідної) мови (наказ Міністерства освіти ПМР №547 від 12.05.2009 р.).

3. Структура екзаменаційної роботи

До екзаменаційної роботи вміщено такі форми завдань:

- а) 30 завдань з вибором відповіді;
- б) 8 завдань з короткою відповіддю;
- в) відкрите завдання з розгорнутою відповіддю (написання твору-роздуму).

Екзаменаційна робота з української мови складається з трьох частин:

Частина 1 (А1 – А30) містить завдання з вибором відповіді.

Частина 2 (В1 – В8) містить завдання з короткою відповіддю.

Частина 3 (С1) – це завдання відкритого типу з розгорнутою відповіддю.

Таблиця 1. Розподіл завдань за частинами екзаменаційної роботи

Частини роботи	Кількість завдань	Максимальний бал	Тип завдань
Частина 1	30	30	Завдання з вибором відповіді
Частина 2	8	11	Завдання з короткою відповіддю
Частина 3	1	23	Завдання з розгорнутою відповіддю
Всього:	39	64	

4. Розподіл завдань екзаменаційної роботи за змістом і видами діяльності

Розподіл завдань за основними змістовими розділами навчального предмета «Українська мова (рідна)» подано в таблиці 2.

Таблиця 2. Розподіл завдань за основними змістовими розділами навчального предмету «Українська мова»

Змістові розділи	Кількість завдань	Максимальний бал
Фонетика. Графіка. Орфоепія	3	3
Лексикологія. Фразеологія.	2	2
Морфеміка. Словотвір	2	2
Морфологія	6	6
Синтаксис	6	6
Орфографія	7	7
Пунктуація	7	7
Лінгвістика тексту. Стилїстика. Культура мовлення. Мовні норми	4	4
Виразність українського мовлення	1	4
Розвиток мовлення. Твір	1	23
Всього:	39	64

Завдання екзаменаційної роботи з української мови різні за способом подання мовного матеріалу (див. таблицю 3). Екзаменований працює з відібраним мовним матеріалом, який поданий у вигляді окремих слів, словосполучень чи речень; з мовними явищами, які подані у тексті; створює власне письмове монологічне висловлювання.

Таблиця 3. Розподіл завдань за видами робіт з мовним матеріалом

Види робіт з мовним матеріалом	Кількість завдань	Максимальний бал
Робота з відібраним мовним матеріалом: слова, словосполучення чи речення	27 (A1 – A27)	27
Робота з мовними явищами, що пред'явлені в тексті	11 (A29 – A31, B1 – B8)	14
Робота над письмовим монологічним висловлюванням	1 (C1)	23
Всього:	39	64

5. Розподіл завдань екзаменаційної роботи за рівнем складності

Розподіл завдань екзаменаційної роботи за рівнем складності подано в таблиці 4.

Перша частина роботи (A1–A30) перевіряє засвоєння випускниками навчального матеріалу на базовому рівні складності.

Завдання C1(твір) є завданням підвищеного рівня складності.

всі завдання другої частини роботи (B1–B8) відносяться до високого рівня складності.

Таблиця 4. Розподіл завдань екзаменаційної роботи за рівнем складності

Рівень складності завдань	Кількість завдань	Максимальний бал
Базовий	30 (A1 – A30)	30
Підвищений	1 (C1)	23
Високий	8 (B1 – B8)	11
Всього:	39	64

6. Система оцінювання окремих завдань і роботи в цілому

За правильне виконання кожного завдання 1 і 2 частини роботи (крім завдання B8) випускник отримує 1 бал. За неправильну відповідь чи її відсутність виставляється 0 балів.

Завдання B8 оцінюється за шкалою від 0 до 4 балів. **4 бали:** завдання виконано, помилок немає; **3 бал:** допущено 1 помилку; **2 балів:** допущено 2 помилки; **1 бал:** правильно вказано тільки одну цифру; **0 балів:** повністю неправильна відповідь (неправильний набір цифр чи їх відсутність). Порядок запису цифр у відповіді має значення.

Максимальна кількість за третю частину роботи – 23 бали. За правильне виконання всіх завдань екзаменаційної роботи можна отримати 64 первинних бали.

7. Тривалість ЄДЕ з української мови

На виконання екзаменаційної роботи відводиться 3 години (210 хвилин).

Частина 1 роботи містить 30 завдань з вибором відповіді. Середній час виконання одного завдання цієї частини – 1-3 хвилини. Орієнтовний час виконання цієї частини роботи – 60 хвилин.

Частина 2 роботи містить 8 завдань. На виконання кожного завдання потрібно від 3 до 7 хвилин. Орієнтовний час виконання другої частини роботи – 30 хвилин.

Рекомендований час виконання третьої частини роботи, яка складається з одного завдання з розгорнутою відповіддю, – 120 хвилин.

8. План екзаменаційної роботи

Для формування варіантів екзаменаційної роботи з української (рідної) мови розроблено загальний план екзаменаційної роботи, поданий у Додатку.

9. Зміни в КВМ ЄДЕ 2016 року в порівнянні з 2015 роком

Всі характеристики роботи в цілому збережені.

Додаток

План екзаменаційної роботи з української (рідної) мови

№ завдання	Назва розділів, що перевіряються завданнями КВМ
A1	Фонетика. Графіка. Орфоепія
A2	Фонетика. Графіка. Орфоепія
A3	Лексикологія та фразеологія
A4	Лексикологія та фразеологія
A5	Морфеміка. Словотвір

A6	Морфеміка. Словотвір
A7	Морфологія
A8	Морфологія
A9	Морфологія
A10	Морфологія
A11	Синтаксис
A12	Синтаксис
A13	Синтаксис
A14	Орфографія
A15	Орфографія
A16	Орфографія
A17	Орфографія
A18	Орфографія
A19	Орфографія
A20	Орфографія
A21	Пунктуація
A22	Пунктуація
A23	Пунктуація
A24	Пунктуація
A25	Пунктуація
A26	Пунктуація
A27	Культура мовлення
A28	Лінгвістика тексту
A29	Лінгвістика тексту. Стилїстика
A30	Синтаксис
B1	Лінгвістика тексту. Стилїстика
B2	Фонетика. Графіка. Орфоєпія
B3	Морфологія
B4	Морфологія
B5	Синтаксис
B6	Синтаксис
B7	Пунктуація
B8	Виразність українського мовлення
C1	Розвиток мовлення. Твір

Програмові вимоги єдиного державного екзамену з української мови

Розділ програми	Опис вимог
Фонетика. Графіка	
<p>Фонетика як розділ мовознавчої науки про звуковий склад мови.</p> <p>Звуки мови й звуки мовлення. Голосні й приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінкі й глухі.</p> <p>Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт.</p> <p>Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв <i>я, ю, є, ї, щ</i>.</p> <p>Склад. Складоподіл. Наголос, наголошені й ненаголошені склади.</p> <p>Уподібнення приголосних звуків.</p> <p>Спрощення в групах приголосних.</p> <p>Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Основні випадки чергування <i>у-в, і-й</i>.</p>	<p>Розрізняти звуки мови й мовлення, визначати в словах голосні, тверді і м'які, дзвінкі й глухі приголосні, ненаголошені й наголошені голосні; ділити слово на склади; визначати звукове значення букв у слові.</p> <p>Визначати місце букв в алфавіті, розташовувати слова за алфавітом; розпізнавати явища уподібнення приголосних звуків, спрощення в групах приголосних, основні випадки чергування голосних і приголосних звуків, чергування <i>у-в, і-й</i>.</p>
Лексикологія. Фразеологія	

<p>Лексикологія як учення про слово. ознаки слова як мовної одиниці. Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальноживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про стійкі сполуки слів і виразів: фразеологізми, приказки, прислів'я, афоризми. Типи словників.</p>	<p>Пояснювати відомі слова; добирати до слів синоніми й антоніми та використовувати їх у мовленні; вживати слова в переносному значенні. Знаходити в тексті й доречно використовувати в мовленні вивчені групи слів; пояснювати значення фразеологізмів, приказок, прислів'їв, крилатих висловів, правильно й комунікативно доцільно використовувати їх у мовленні.</p>
Будова слова. Словотвір	
<p>Будова слова. основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Словотвір. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, без суфіксальний, складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Основні способи творення іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Складні слова. Способи їх творення. Сполучні голосні <i>o, e</i> у складних словах.</p>	<p>Відділяти закінчення слів від основи, членувати основу на значущі частини, добирати спільнокореневі слова, слова з однаковими префіксами й суфіксами; розрізняти форми слова й спільнокореневі слова, правильно вживати їх у мовленні; визначати спосіб творення відомих слів.</p>
Морфологія	
<p>Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що вживаються в обох числових формах. Іменники, що мають лише форму однини або лише форму множини. Відмінки іменників. відміни іменників: перша, друга, третя, четверта. Поділ іменників першої та другої відміни на групи. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Відмінювання іменників, що мають лише форму множини. невідмінювані іменники в українській мові. Відмінювання чоловічих і жіночих прізвищ та імен по батькові.</p>	<p>Визначати, що вивчає морфологія. Розпізнавати іменники визначати їх загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, належність іменників до певної групи за їх лексичним значенням, уживаністю у мовленні; визначати основні способи творення іменників; правильно відмінювати іменники, відрізняти правильні форми іменників від помилкових; використовувати іменники в мовленні, послуговуючись їх виражальними можливостями.</p>

<p>Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.</p> <p>Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні.</p> <p>Якісні прикметники. Ступені порівняння прикметників. Повні й короткі форми якісних прикметників. Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників.</p> <p>Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка група).</p>	<p>Розпізнавати прикметники, визначати їх загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль; розряди прикметників за значенням; ступені порівняння якісних прикметників, повні й короткі форми якісних прикметників; основні способи творення відносних і присвійних прикметників; відмінювання прикметників; відмінювання прикметників; відрізнити правильні форми прикметників від помилкових.</p>
<p>Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.</p> <p>Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками.</p> <p>Розряди числівників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. особливості їх відмінювання. творення й правопис неозначених і заперечних займенників.</p>	<p>Розпізнавати займенники, визначати їх загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, розряди займенників за значенням, основні способи їх творення, відмінювання; відрізнити правильні форми займенників від помилкових, правильно добирати потрібні форми займенників і використовувати їх у мовленні. Особливості вживання займенників у мовленні.</p>
<p>Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.</p> <p>Розряди числівників за значенням: кількісні (на означення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові.</p> <p>Групи числівників за будовою: прості, складні і складені.</p> <p>Типи відмінювання кількісних числівників:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) один, одна; 2) два, три, чотири; 3) від 5 до 20, 30, 50, 60, 70, 80; 4) 40, 90, 100; 5) двісті – дев'ятсот; 6) нуль, тисяча, мільйон, мільярд; 7) збірні; 8) дробові. <p>Порядкові числівники, особливості їх відмінювання.</p>	<p>Розпізнавати числівники, визначати їх загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, розряди числівників за значенням, основні способи їх творення, відмінювання; відрізнити правильні форми числівників від помилкових; добирати потрібні форми числівників і використовувати їх у мовленні; визначати сполучуваність числівників з іменниками.</p>
<p>Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані (дієслова теперішнього, майбутнього й минулого часів), відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на <i>-но</i>, <i>-то</i>).</p> <p>Безособові дієслова.</p> <p>Вид дієслова: доконаний і недоконаний. творення видових форм.</p> <p>Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній.</p> <p>Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий.</p> <p>Творення форм умовного та наказового способу дієслів.</p> <p>Словозміна дієслів I та II дієвідміни.</p>	<p>Розпізнавати дієслова, особливі форми дієслова, безособові дієслова; визначати загальне значення дієслова, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, часи й способи дієслів, дієвідміни, особливості відмінювання дієслів кожної дієвідміни; використовувати один час і спосіб у значенні іншого; основні способи творення дієслів, зокрема видових форм, форм майбутнього часу недоконаного виду, форм умовного та наказового способу дієслів; відрізнити правильні форми дієслів від помилкових.</p>

<p>Особові та числові форми дієслів (теперішнього та майбутнього часу й наказового способу). Родові та числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу). Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу.</p>	
<p>Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на <i>-но, -то</i>.</p>	<p>Розпізнавати дієприкметники (зокрема відрізняти їх від дієприслівників), визначати їх загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, особливості творення, відмінювання; відрізняти правильні форми дієприкметників від помилкових; добирати й комунікативно доцільно використовувати дієприкметники та дієприкметникові звороти в мовленні. Особливості вживання активних дієприкметників у мовленні.</p>
<p>Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.</p>	<p>Розпізнавати дієприслівники, визначати їх загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, основні способи їх творення; відрізняти правильні форми дієприслівників від помилкових; правильно будувати речення з дієприслівниковими зворотами.</p>
<p>Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням: місця, часу, причини, мети, способу дії, міри і ступеня, ознаки. Ступені порівняння означальних прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого ступеня.</p>	<p>Розпізнавати прислівники, визначати їх загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, розряди прислівників за значенням, ступені порівняння якісних прислівників, основні способи творення прислівників; відрізняти правильні форми прислівників від помилкових; добирати й комунікативно доцільно використовувати прислівники в мовленні.</p>
<p>Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника.</p>	<p>Розпізнавати прийменники, визначати їх морфологічні ознаки, групи прийменників за походженням і за будовою; правильно й комунікативно доцільно використовувати форми прийменників у мовленні.</p>
<p>Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, розділові, протиставні) й підрядні (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні). Групи сполучників за вживанням (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені).</p>	<p>Розпізнавати сполучники, визначати їх морфологічні ознаки, групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю, за вживанням і будовою; правильно й комунікативно доцільно використовувати сполучники в мовленні.</p>

<p>Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні.</p>	<p>Розпізнавати частки, визначати їх морфологічні ознаки, групи часток за значенням і вживанням; правильно й комунікативно доцільно використовувати частки в мовленні.</p>
<p>Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова.</p>	<p>Розпізнавати вигуки, визначати їх морфологічні ознаки, групи вигуків за походженням; правильно й комунікативно доцільно використовувати вигуки в мовленні.</p>
Синтаксис	
<p>Завдання синтаксису. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення. Словосполучення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Словосполучення непоширені й поширені.</p>	<p>Розрізняти словосполучення й речення, сурядний і підрядний зв'язок між словами й реченнями; визначати головне й залежне слова в підрядному словосполученні; визначати поширені й непоширені словосполучення, типи словосполучень за способами вираження головного слова.</p>
<p>Речення як основна синтаксична одиниця. Грамаіччна основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень у сучасній українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні, спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за складом грамаіччної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за будовою (прості й складні); за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання).</p>	<p>Розрізняти речення різних видів: за метою висловлювання, за емоційним забарвленням, за складом грамаіччної основи, за наявністю чи відсутністю другорядних членів, за наявністю необхідних членів речення, за будовою, за наявністю чи відсутністю однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання.</p>
<p>Просте двоскладне речення. Підмет і присудок як голосні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження. Основні функції та способи вираження компонентів складеного присудка: вираження грамаіччного значення присудка (функція допоміжної частини) та вираження основного лексичного значення присудка (функція основної частини – неозначеної форми дієслова чи іменної частини).</p>	<p>Визначати структуру простого двоскладного речення, способи вираження підмета й присудка (простого й складеного), особливості узгодження присудка з підметом. Уміти правильно й комунікативно доцільно використовувати прості речення.</p>

<p>Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченнях.</p> <p>Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення.</p> <p>Додаток.</p> <p>Типи обставин за значенням.</p> <p>Способи вираження означень, додатків, обставин.</p> <p>Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставина способу дії, присудок).</p>	<p>Розпізнавати види другорядних членів речення та їх типи й різновиди, визначати способи вираження означень, додатків, обставин, роль порівняльного звороту; правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості другорядних членів речення в мовленні.</p>
<p>Односкладні речення. Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні).</p> <p>Способи вираження головних членів односкладних речень.</p>	<p>Розпізнавати типи односкладних речень (зокрема й у складних реченнях), визначати особливості кожного з типів; правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості односкладних речень у власному мовленні.</p>
<p>Речення з однорідними членами. Узагальнюючі слова в реченнях з однорідними членами.</p> <p>Речення зі звертаннями. Звертання непоширені й поширені.</p> <p>Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення.</p> <p>Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки - непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення.</p>	<p>Розпізнавати просте речення з однорідними членами, звертаннями, вставними словами, словосполученнями, реченнями, відокремленими членами (означеннями, прикладками, додатками, обставинами), зокрема уточнювальними, та правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості таких речень у мовленні.</p>
<p>Складне речення. Ознаки складного речення.</p> <p>Засоби зв'язку простих речень у складному:</p> <p>1) інтонація й сполучники або сполучні слова;</p> <p>2) інтонація.</p> <p>Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові.</p> <p>Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.</p>	<p>Розпізнавати складні речення різних типів, визначати їх структуру, види й засоби зв'язку між простими реченнями. Добирати й конструювати складні речення, що оптимально відповідають конкретній комунікативній меті.</p>
<p>Складносурядне речення. Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення.</p>	<p>Розпізнавати складносурядні речення, визначати смислові зв'язки між частинами складносурядного речення; комунікативно доцільно використовувати його виражальні можливості в мовленні.</p>

<p>Складнопідрядне речення, його будова. Головне й підрядне речення. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні.</p> <p>Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові).</p> <p>Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю; 2) складнопідрядні речення з однорідною підрядністю; 3) складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю. 	<p>Розпізнавати складнопідрядні речення, визначати їх будову, зокрема складнопідрядних речень з кількома підрядними, уміти відобразити її в схемі складнопідрядного речення; визначати основні види підрядних речень, типи складнопідрядних речень за характером зв'язку між частинами. Правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості складнопідрядних речень різних типів у процесі спілкування.</p>
<p>Безсполучникове складне речення. Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами речення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними); 2) з неоднорідними частинами (пояснювальною і пояснюваною). 	<p>Розпізнавати безсполучникові складні речення; визначати смислові відношення між частинами-реченнями (однорідними й неоднорідними), особливості інтонації безсполучникових складних речень. Правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості безсполучникових складних речень у мовленні.</p>
<p>Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.</p>	<p>Визначати структуру складних речень з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку; правильно й комунікативно доцільно використовувати можливості речень цього типу в мовленні.</p>
<p>Способи відтворення чужого мовлення. Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог.</p>	<p>Визначати в реченні з прямою мовою слова автора й пряму мову, речення з непрямою мовою; замінювати пряму мову непрямою; правильно й доцільно використовувати в тексті пряму мову й цитати.</p>
Лінгвістика тексту	
<p>Складне синтаксичне ціле (ССЦ), його основні ознаки. ССЦ й абзац. Види та засоби міжфразового зв'язку. Актуальне членування речення: «дане» й «нове».</p>	<p>Розпізнавати ССЦ за істотними ознаками й виділяти за допомогою абзацу; визначати види й засоби міжфразового зв'язку, «дане» й «нове» в реченні.</p>
Стилістика	
<p>Стилі мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їх основні ознаки, функції.</p>	<p>Розпізнавати стилі мовлення, визначати особливості кожного з них. Уміти користуватися різноманітними виражальними засобами української мови в процесі спілкування для оптимального досягнення мети спілкування.</p>
Орфоепія	

<p>Вимова голосних (наголошених і ненаголошених). Вимова приголосних:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) дж, дз, дз; 2) г; 3) груп приголосних (уподібнення, спрощення); 4) подовження приголосних. <p>Вимова слів з апострофом.</p>	<p>Визначати особливості вимови голосних і приголосних звуків, наголошувати слова відповідно до орфоепічних норм.</p>
Орфографія	
<p>Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні <i>е, и, о</i> в коренях слів. Позначення м'якості приголосних на письмі буквами <i>ь, я, ю, є, і</i>; сполучення <i>йо,ьо</i>. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. написання чоловічих і жіночих імен по батькові, прізвищ. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис <i>н, ни</i> у прикметниках і дієприслівниках, <i>не</i> з різними частинами мови. Особливості написання числівників. Написання окремо (сполучень прислівникового типу), разом і через дефіс (прислівників, службових частин мови, вигуків).</p>	<p>Розпізнавати вивчені орфограми й пояснювати їх за допомогою правил; правильно писати слова з вивченими орфограмами, знаходити й виправляти орфографічні помилки на вивчені правила.</p>
Пунктуація	
<p>Розділові знаки в кінці речення. Розділові знаки в простому й складному реченнях.</p>	<p>Обґрунтовувати вживання розділових знаків за допомогою вивчених правил; правильно ставити розділові знаки в простому й складному реченні; знаходити й виправляти помилки на вивчені правила.</p>
Розвиток мовлення	
<p>Загальне уявлення про спілкування й мовлення; види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо); адресант і адресат мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й письмове мовлення; основні правила спілкування. Тема й основна думка висловлювання. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, доречність, правильність). Текст, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Мовні засоби зв'язку речень у тексті. Типи мовлення (розповідь, опис, роздум). Структура тексту типу розповіді, опису, роздуму.</p>	<p>Уважно читати, усвідомлювати й запам'ятовувати зміст прочитаного, диференціюючи в ньому головне та другорядне. Критично оцінювати прочитане. Будувати письмове висловлювання, логічно викладаючи зміст, підпорядковуючи його темі й основній думці, задуму, обраному стилю та типу мовлення, досягати визначеної комунікативної мети. Знаходити й виправляти похибки та помилки в змісті, побудові й мовному оформленні власних висловлювань, спираючись на засвоєні знання.</p>